Proza modernă japoneză. Între tradiție și influențe europene

Violeta MARINESCU

Academia Română, SCOSAAR
The Romanian Academy, SCOSAAR
Personal e-mail: violeta.marinescu@yahoo.com

The Modern Japanese Prose. Between Tradition and European Influences

Japanese culture and civilization have aroused a great interest for other cultures, especially for those in the West. This interest is due in particular those writings that present the tradition, the Nippon specificity according with new influences from outside. With the integration, the art and the Japanese spirituality have turned from misunderstood or mistakenly perceived concepts in new horizons of human knowledge and their integration of himself in micro and macro cosmos. The twentieth century was marked by a flowering of the prose, especially the novel, and this is due to the great modern novelists, authors of works of art, worthy of notice and appreciated worldwide: Junichiro Tanizachi, Yasunari Kawabata, Yukio Mishima, Kōbō Abe și Kenzaburō Ōe.

Keywords: Japanese prose, modernity, tradition, European influences, modern Nippon writers

În timpul în care, în Japonia, tronul imperial este readus în centrul puterii, după două sute de ani de regim Tokugawa, literatura cunoaște o puternică influență occidentală, europeană, și tot acum romanul ajunge să capete cea mai mare importanță de la *Genji monogatari* încoace. După perioada în care se dezvoltaseră și au luat amploare stilurile didactice, scrieri care propovăduiau doctrina *kanzen chōaku*, reprezentată de scriitori influenți ca Bakin, „răsplătește virtutea și pedepsește răul" se transformă, în epoca modernă, în ceea ce se înțelege prin „redarea problemelor umane în termeni realiști", iar prin aceasta „să exercite o critică a vieții"[1], iar proza nu mai putea fi nici „frivolă, nici didactică", așa cum se dovedise a fi până acum.

Etica feudală a confucianismului este înlocuită cu „năzuința spre o libertate individuală", libertate ce făcea mai ușoară calea prin care scriitorul putea interacționa cu lumea creată de el. Filozofia, literatura europeană, ideile și credințele universale, toate aceste *atuuri* au constituit un imens bagaj de cunoștințe pentru creatorul de artă modern. De cele mai multe ori influențele n-au avut un impact așteptat, din cauza dorinței interioare pe care scriitorul și-o dezvoltase în continua sa luptă între vechi și nou. Stările de tensiune rezultate în urma contradicției dintre tradițional și modern au constituit teme centrale în proza niponă modernă.

Hisaaki Yamanouchi vorbește despre un conflict între influența Occidentului și credințele scriitorilor niponi, dar și despre un conflict între societate și aceștia, care și-a lăsat adânc amprenta asupra vieților lor personale: „conflictul dintre viziunea morală a acestor scriitori și societatea în care trăiau a tins să se termine printr-un eșec personal (...). În cazuri extreme, un asemenea eșec în viața personală s-a dovedit a fi prețul inevitabil pe care ei trebuiau să-l plătească pentru creativitatea lor artistică", obligația de a imita și de-a fi în același timp originali i-a afectat pe cei mai mulți, astfel ajungând „să sufere de crize de identitate și nesiguranță", circumstanțe „în parte răspunzătoare pentru desele cazuri de depresie nervoasă și sinucideri printre scriitorii japonezi moderni".[2]

Candidatul principal al literaturii japoneze moderne la Premiul Nobel pentru Literatură a fost un scriitor care prin temele sale se apropia foarte mult de cele folosite de Yasunari Kawabata (1899-1972), și anume Junichirō

Tanizaki (1886-1965). N-a mai apucat să vadă cum literatura japoneză avea să ajungă la loc de cinste printre artele lumii, dar operele sale, demne de luat în seamă, au rămas foarte importante și cunoscute nu doar în perioada modernă, ci și în zilele noastre. Hisaaki Yamanouchi îl include alături de Yasunari Kawabata, în studiul său asupra literaturii japoneze moderne, în capitolul numit *Feminitatea eternă*, considerând că, în majoritatea operelor sale, scriitorul caută același etern feminin la nesfârșit. Prima scriere cu care acesta s-a afirmat încă de tânăr este de fapt o povestire, nu un roman, dar una foarte apreciată de critica literară. Este vorba despre povestirea *Shisei – Tatuaj*, scrisă în anul 1910, o adevărată operă de artă care avea să-i aducă autorului reputația bine meritată. Femeia, în general pentru Tanizaki, reprezintă frumosul pur, un ideal la care orice bărbat aspiră de-a lungul vieții.

La început, în scrierile lui Tanizaki predomină urâtul, grotescul, goticul, decadența sau imoralitatea, trăsături preluate, spun criticii, din tradiția japoneză, dar și din opere literare europene, aparținând unor autori precum Edgar Allan Poe, Charles Baudelaire și Oscar Wilde. Tanizaki este cel care traduce *Povestea lui Genji* din limba veche în cea cunoscută perioadei moderne, însă acest lucru, bineînțeles, a fost posibil după ce întâmpină numeroase obstacole aduse de regimul totalitarist și militarist, fiind acuzat de imoralitate. Nu doar traducerea i-a fost atacată, ci, mai târziu, pe când dorea să-și publice propriul roman, *Surorile Makioka*, regimul îi interzice publicarea cărții pe același considerent.

Povestirea *Tatuaj* aduce în scenă un tânăr specialist în arta tatuajelor care caută o fată pe care să tatueze un păianjen. Fata trebuie să fie ca aceea din tabloul pe care acesta îl văzuse, numit *Victime*: imagine în care era prezentată o fată, lângă un cireș, la picioarele căreia stăteau mai mulți bărbați; bărbații, pentru că s-au îndrăgostit de ea, își găsesc sfârșitul. Aceeași soartă îl paște și pe tânărul artist. Întocmai ca imaginea din tablou, imaginea creată de el ajunge să-i aducă moartea. Pe lângă tema femeii fatale, care urmează a fi întâlnită în tot restul scrierilor sale, foarte des în texte se regăsește aceea a „dorului de mamă". Există chiar o povestire care poartă titlul *Dor de mamă – Haha o Kouru Ki* (1919), și în care, prin intermediul visului, personajul principal, un copil de șapte ani, își caută necontenit mama. Tot aceasta este prima scriere care prezintă o altă trăsătură ce are să fie întâlnită în creațiile următoare, și anume, aceea a „fetișului piciorului". Cu toate acestea, „căutarea frumuseții eterne, fie prin intermediul unei *femme fatale*, fie prin intermediul figurii idealizate a mamei sale, s-a dovedit a fi trăsătura esențială a multora dintre lucrările lui Tanizaki."[3]

Foarte cunoscute sunt și *Dragostea unui nebun – Chijin no Ai* (1924-1925) și *Unii preferă urzicile – Tadekku Mushi* (1928-1929). Dacă în prima este adusă în discuție lumea modernă, viața și căsnicia eșuată cu o fată modernă crescută și educată de însuși eroul romanului, în a doua scriere este vorba despre o căsnicie în pragul destrămării. Tema căutării femeii ideale, acea *femme fatale*, este evidențiată prin trăirile și dorințele bătrânului Kaname. Tot prin intermediul acestui protagonist, *Unii preferă urzicile* aduce în scenă o altă temă, în interacțiune cu tema principală, a teatrului de marionete – bunraku, despre care se spune că: „reflectă interesul crescând al lui Tanizaki pentru cultura tradițională japoneză, pe care a elogiat-o mai târziu în eseul *Laudă umbrelor – Inei Raisan* (1933-1934) în locul a ceea ce el considera drept cultură occidentală."[4]

Chiar dacă se inspiră din literatura occidentală, adoratorul lui *Genji*, Tanizaki, formulează o teorie prin care „a pus față în față cultura occidentală cu cea tradițională japoneză în raporturi de gen lumină – întuneric, explicit – implicit și liber – asuprit.". Iar în *Unii preferă urzicile*, spune Hisaaki Yamanouchi, „tocmai aceste trăsături ale culturii japoneze tradiționale ajung să fie reprezentate de teatrul de marionete". Un exemplu de devotament al idealului feminității eterne, totodată o istorisire tragică, ne este dezvăluit prin intermediul altei scrieri, *Un portret al lui Shunkin – Shunkinshō* (1933), în care un tânăr se îndrăgostește atât de tare de femeia oarbă pentru care ajunge să lucreze, încât atunci când fața acesteia este opărită, după ce o persoană geloasă îi toarnă apă fiartă pe cap, pentru ca să nu-și piardă imaginea chipului ei frumos, devenită între timp soția sa, se orbește singur, chiar dacă femeia nu-i arăta nici cel mai mic gram de afecțiune.

Dintre toate, cea mai cunoscută rămâne, însă, cea desprinsă din romanul *Surorile Makioka*, numită cronică de familie și nu de puține ori asemănată cu alte romane de acest fel, cum sunt de exemplu *Casa Buddenbrook*, de Thomas Mann și *Forsyte Saga*, de John Galsworthy, dar și cu *Povestea lui Genji*. Romanul, spune Hisaaki Yamanouchi, „reușește să exprime simțul frumosului, pe care îl înfățișează, în primul rând, în contextul culturii moderne a marii burghezii și, în al doilea rând, sugerându-i cititorului caracterul lui precar și efemer."[5] Sunt întâlnite trăsături ale sensibilității japoneze tradiționale, forme de artă tradițională și frumosul exprimat de cadrul natural, alături de „perceperea și efemeritatea frumuseții" vieții, toate acestea sunt prezente în relatarea evenimentelor petrecute pe parcursul a cinci ani, avându-le ca protagoniste, așa cum face referire și titlul, pe surorile Makioka.

Urmează apoi creații de maturitate ale lui Tanizaki, scrieri din perioada postbelică, dintre care de menționat sunt: *Mama căpitanului Shigemoto – Shōshō Sigemoto no Haha* (1949-1950) – povestea unei mame care suferă de dorul fiului părăsit, dar în care pe lângă tema dorului de mamă, evidentă este și tema istoriei; *Cheia – Kagi* (1956) – relatarea evenimentelor petrecute între doi soți care țin jurnale secrete, în speranța că fiecare va ajunge să-l citească pe al celuilalt, dar și o poveste cu intrigi amoroase, adulter și erotism; și ultima, dar nu cea de pe urmă scriere demnă

de amintit aici, este *Jurnalul unui bătrân nebun – Fūten Rōjin Nikki* (1961-1962) – prezintă obsesia unui bătrân pentru nora sa, un „erotism patologic", roman despre care Mirela Roznoveanu spune că „excelează prin minuția autoanalizei, erotism licențios și totuși printr-o tandră poezie, (...) înregistrează emoții puternice, înnegurate de neputință și ceața morții."[6]

Așa cum am observat, chiar dacă au fost mereu în contradicție aceste două influențe ale scrierilor perioadei moderne din literatura japoneză, influența europeană și cea tradițională japoneză, ele vor avea să fie mereu în interacțiune și interdependență, fie că vor exista ca un întreg, fie că vor apărea doar ca să se anihileze una pe cealaltă. În perioada modernă tot ce este occidental este distrugător, tot ce este nou este rău, murdar, dar este un rău necesar din mai multe puncte de vedere. În primul rând, pentru că scoate în evidență frumosul tradițional japonez, apoi pentru că ajută la crearea unor opere de artă, fapt dovedit de majoritatea scrierilor apărute în această perioadă. Modernizarea lumii reprezintă pentru prozatorii perioadei Restaurației Meiji o moarte lentă a ceea ce era frumos și reprezentativ pentru poporul nipon. Dacă la Tanizaki femeia perfectă devine din ce în ce mai greu de găsit, pentru unii natura este cea care suferă cele mai multe schimbări, așa cum pentru alții tot ce înseamnă tradiție și obicei japonez se evaporă odată cu fiecare apariție a unui obiect, idee, credință nouă.

Cel de-al doilea autor de romane al epocii moderne din literatura japoneză este Yukio Mishima (1925-1970). Hisaaki Yamanouchi spune despre Mishima că este unul dintre puținii scriitori japonezi a căror proză poate egala cea mai bună proză europeană, prin claritatea logică și bogăția retorică a stilului său narativ, stil care este, de departe, „cel mai ales din literatura japoneză". Tot acesta mai menționează și faptul că „personajele principale din romanele sale sunt reflectări ale autorului însuși. Ele se luptă toate cu societatea și violează codul respectabilității. (...) Mishima, un tânăr sensibil și debil, a încercat să-și ascundă viața sub masca normalului...; el a lăsat loc în opera sa tristeții din adâncurile spiritului său, dar a depus toate eforturile pentru a face lumea creată a operei lui independentă de viață."[7]

Contribuția adusă de acesta în cadrul literaturii japoneze a fost imensă, combinând sensibilitățile literare japoneze tradiționale cu suita de cunoștințe din literatura europeană. Faptul că Mishima cunoștea foarte bine cultura occidentală ne este relatat și de Donald Keene, în studiul său asupra literaturii japoneze: „Mishima avea cunoștințe profunde asupra culturii occidentale, chiar dacă democratizarea, mai precis occidentalizarea Japoniei de după război însemna pentru el pierderea principiului frumuseții autentic japoneze, a specificului japonez, pe care îl vedea întruchipat simbolic în *tennō*, în persoana împăratului."[8] Obsesia frumosului, spune Mirela Roznoveanu (*Civilizația romanului*)[9], „această străveche temă a romanului japonez este tratată de Yukio Mishima în *Templul de aur* prin prisma patologicului. Tema înstrăinării de societate este și ea dominantă în acest roman, unul dintre cele mai cunoscute și apreciate scrieri ale întregii literaturi japoneze. Critica l-a definit la un moment dat pe autor din perspectiva unor termeni ca narcisism și „blestem al negației". Obsesia frumuseții absolute, spune Donald Keene, dar și o înfrigurată trăire lăuntrică în raport cu experiența războiului sunt elemente definitorii ale romanului *Templul de aur*.[10]

Yukio Mishima a combinat cele două stiluri, tradițional și modern european, astfel încât din mintea sa s-au născut adevărate opere de artă. Naționalismul său fanatic ar spune unii critici, dar și claritatea și logica stilului său narativ, fac ca multe dintre creațiile sale să pară a fi desprinse tocmai din propria-i viață. Ca un foarte bun cunoscător al literaturii europene, Mishima nu ezită să caute și să găsească inspirație printre scriitori precum Raymond Radiguet și François Mauriac, fapt menționat de Yamanouchi[11] în studiul său despre literatura japoneză modernă. O altă scriere importantă a lui Mishima este romanul, numit chiar un Bildungsroman, *Confesiunile unei măști – Kamen no Kokuhaku* (1949), o carte despre evoluția unui băiat, pornind de la copilărie până la adolescență, redând evenimente și trăiri pur umane, însă cu o doză destul de ridicată de un fel de nebunie, sau apucături pe care tânărul le are atunci când se gândește la lucruri absolut firești, cum ar fi moartea spre exemplu. Dacă ar fi să comparăm protagonistul romanului *Templul de aur* cu cel din *Confesiunile unei măști*, vom găsi foarte multe asemănări.

Omul neîmpăcat cu lumea, dar care dorește oarecum să mențină o relație bună între el și ceilalți, personajul care este incapabil de a iubi o femeie, inclinația spre sinucidere a acestuia, toate acestea sunt trăsături caracteristice în romanele lui Yukio Mishima. Doza de nihilism, deznădejdea lumii înconjurătoare este prezentă și în romanele *Marinarul care a păcătuit cu marea – Gogo no Eikō* (1963), *Tumultul valurilor – Shiosai* (1954) și tetralogia *Marea fertilității – Hōjō no Umi* (1965-1971).

Și Yasunari Kawabata s-a arătat foarte interesat de literatura europeană, mai ales de aceea propagată de avangardă, drept pentru care ajunge să scrie chiar un scenariu de film expresionist pentru Kinugasa Teinosuke, intitulat *Kuritta Ippeji* (*O pagină de nebunie*, 1926). Succesul are, însă, să apară odată cu publicarea romanului *Izu-no Odoriko – Dansatoarea din Izu* (1925). Într-un alt roman, *Senbazuru – O mie de cocori*, apărut în anul 1952, autorul utilizează tradiționala ceremonie a ceaiului drept fond pentru a evidenția povestea încurcată a vieții unui protagonist al cărui tată a iubit mai multe femei, poveste inspirată, spun criticii, din romanul Doamnei Murasaki, *Genji monogatari*, atât de drag lui Kawabata. În *Utsukushia-to Kanashimi-to – Frumusețe și întristare*, găsim detalii despre trăirile unui alt bărbat în vârstă și despre relațiile dintre acesta și o tânără artistă. Chiar dacă s-a făcut mai puțin cunoscut în literatura

universală, romanul *Meijin – Maestrul de Go* (1942-1954), poate fi considerat una dintre cele mai bune scrieri ale lui Kawabata. Cartea ne prezintă lunga partidă de Go, competiția la care participă un meijin ajuns la vârsta retragerii și un tânăr profesionist, Ōtaku 7-dan. Un roman care adesea a fost comparat cu un basm, fără exagerări, o sursă de inspirație pentru prea cunoscutul scriitor adept al realismului magic, Gabriel García Márquez, este *Frumoasele adormite*. Prima traducere a unui roman kawabatian într-o limbă europeană a fost cea a lui Oscar Benl, varianta în limba germană a *Dansatoarei din Izu*, publicată în 1942. Reputația autorului ia amploare, însă, odată cu traducerile lui Edward Seidensticker, mai ales prin traducerile romanelor *Țara zăpezilor* și *O mie de cocori*. Unul dintre cele mai cunoscute romane ale lui Kawabata este, fără doar și poate, *Vuietul muntelui* (*Yama no Oto*, 1949-1954). Prin această scriere, autorul transmite mult mai mult decât ochiul cititorului european, de exemplu, poate să înțeleagă: eterna căutare, fie ea a iubirii, fie cea a vieții pierdute, a liniștii din suflet, din minte, din familie, chiar din natură. Zbuciumul sufletesc al unui bărbat care presimte venirea morții iminente, conflictele familiale, trădarea și lupta dintre trecut și prezent sunt doar câteva dintre motivele regăsite în această operă de o deosebită valoare. În *Lacul* autorul folosește procedee ale cunoscuților romancieri europeni. Kawabata preia pe rând „memoria involuntară" de la Proust, „fluxul conștiinței" de la Joyce, chiar și ideea despre „timp" de la Thomas Mann, și le folosește într-un spațiu nipon, cu personaje originale, țesând o poveste puternică și spectaculoasă.

În anul 1968, Yasunari Kawabata primește Premiul Nobel pentru Literatură pentru: *„deosebita afinitate pe care opera sa o prezintă cu tradițiile japoneze și pentru măiestria narativă cu care înfățișează esența gândirii japoneze."*[12] Kawabata rămâne un nume important al literaturii nipone, transmițând, prin intermediul scrierilor sale, spiritul trecutului cultural și tradițional din țara sa.

Ca alți mari romancieri, și Kōbō Abe (1924-1993) și-a făcut apariția în lumea literară prin intermediul unei scrieri de mici dimensiuni, cu nuvela *Kabe – Zidul* (1951). Dintre romanele sale, însă, cel mai cunoscut rămâne, fără doar și poate, *Femeia nisipurilor – Suna no onna* (1962), însă foarte apreciate sunt și *Chip străin – Tanin no kao* (1964), *Harta arsă – Moetsukita* (1968), Întâlniri secrete – *Mikkai* (1978) și numitul roman preocupat de viitorul lumii, *Interglaciar 4 – Daiyon Kanhyōki* (1958). Autorul, de altfel nu numai un extraordinar romancier, însă și un foarte productiv și activ dramaturg, are să devină faimos nu numai în Japonia, ci în întreaga lume. Mereu preocupat de căutarea identității pierdute, Abe dezvoltă și teme precum cea a dezrădăcinării, a singurătății, a străinului, dar și cea a ieșirii dintr-o stare de umilință și constrângere. În romanul *Fiarele se întorc acasă – Kemonotaki wa Kokyō* (1957) predominantă este tema dezrădăcinării. Aici este vorba despre un băiat de șaptesprezece ani abandonat în Manciuria. Un roman în care predomină toate aceste teme ale lui Abe este *Femeia nisipurilor*, romanul, spune Yamanouchi[12], reprezintă concepția autorului despre ceea ce înseamnă cămin, identitate și libertate. În *Chip străin*, un roman destul de interesant, își face apariția un personaj în jurul căruia se țese acțiunea, care prin intermediul purtării unei măști crede că se dezlipește de ceea ce este omul ca individ, găsindu-și adevărata identitate. „Înstrăinarea eroului provine din presupunerea, din partea societății, că fața omului este identitatea lui și că o desfigurare respingătoare privează o persoană de dreptul de a fi membru al societății"[13], dar prin desfigurarea chipului său, personajul își dă seama de neadevărul presupunerii, conștientizând că fața normală este la fel ca o mască, e falsă prin faptul că ascunde „un eu mai respingător decât o față reală". Protagonistul realizează astfel că un eu ideal nici măcar nu există. Tot despre căutarea identității este și romanul *Harta arsă*, însă aici nu este vorba despre un om care încearcă să-și ascundă umanul spre a dobândi o altă identitate, una ideală, ci este vorba despre lupta continuă de căutare care se dovedește a fi însăși viața. Atunci când omul se oprește din căutat, viața lui se sfârșește.

În ceea ce-l privește pe Kenzaburō Ōe (n.1935), putem să spunem că este al doilea dintre scriitorii japonezi care au primit Premiului Nobel pentru Literatură (1994). Și, dacă la începutul carierei sale Ōe recunoaște faptul că sursa cea mai importantă de inspirație pentru scrierile sale au fost operele lui Kōbō Abe, mai târziu el are să-și dezvolte un stil cu totul și cu totul special, un stil caracteristic ce are să-l propulseze departe în literatura lumii. Contemporanul nostru, Kenzaburō Ōe, își începe viața ca scriitor de romane dezvoltând povestiri scrise anterior, sau așa este cazul dacă facem referire la romanul *Culegând boboci și ucigând miei – Memushiri Kouchi* (1958), despre care se spune că este o „versiune extinsă" a povestirii *Prada – Shiiku* (1958), o antiteză dintre „inocență și experiență, spontaneitatea tinerească și constrângerea socială", un roman despre limitare, înstrăinare și lipsirea de libertate.

Tema „ieșirii din umilință și constrângere" este tratată și în scrieri precum: *Sări înainte de a privi – Miru maeni Tobe* (1958), *Epoca noastră – Warera no Jidai* (1959) și *Tinerețea care a sosit târziu – Okurete Kita Seinen* (1960-1962). Și chiar dacă, spre deosebire de Yukio Mishima, Kenzaburō Ōe este unul dintre puținii scriitori moderni care acceptă noul așa-zisei „democratizări" de după cel de-al Doilea Război Mondial, dezacordul a ceea ce aducea modernizarea cu sine l-a determinat să protesteze mai târziu împotriva răului extremist (fie al partidelor de stânga, fie al celui de dreapta), al fanatismului de orice fel. Din aceste idei se nasc romane precum Șaptesprezece – *Svuntiin* (1961), *Strigăte – Sakebigoe* (1962) și *Bărbatul – Seiteki Ningen* (1963): romane în care un loc prim îl ocupă sexualitatea, iar abundența descrierilor cu caracter

sexual duce cititorul până la extrema de a crede că acestea ar avea o tentă pornografică. Totuși, critica literară spune că nu sexualitatea domină aceste romane, ci, mai degrabă, este vorba despre „folosirea actului sexual ca mijloc de răzbunare asupra societății de care este izolat" omul. O sintetizare a operelor literare anterioare este considerat romanul *Meciul de fotbal din primul an al erei Manen – Manen Gannen no Futtoboru* (1967), o cronică de familie în care personajele nu-și mai pot recupera identitatea pierdută. Dar, spre deosebire de Abe, Ōe încă mai speră la această realizare a identității personale. Cunoscute azi sunt și *O experiență personală* (1964) și *Strigătul înăbușit* (1967).

Așa cum am observat mai sus, literatura modernă japoneză a fost influențată atât de tradiția autohtonă, cât și de Occident. Au fost scriitori precum Tanizaki și Kawabata, adevărați reprezentanți a ceea ce înseamnă sensibilitate tradițională, scriitori cum era Mishima, al cărui gust „occidental artificial" a fost „compensat deliberat de ferma lui conștiință japoneză", spune criticul literar Hisaaki Yamanouchi[14], dar și scriitori diferiți de cei amintiți, unii crescuți într-o țară străină lor, ca emigranți, dacă ne referim la Kōbō Abe, unul dintre cei mai apreciați romancieri moderni în restul lumii, datorită „adevărurilor universale" prezente în opera sa care „depășește limitele naționalității". Despre oprele lui Kenzaburō Ōe se spune, însă, că au reușit să dobândească atât trăsături provenite din creațiile europene și americane contemporane, cât și din cele nipone. În încheiere putem aduce în discuție afirmația lui Yamanouchi potrivit căreia în Japonia epocii moderne existau două tipuri de atitudini față de mediul cultural nipon: „una aproape că a eliminat elementele japoneze pentru a atinge universalitatea atât în tematică, cât și în tehnică; cealaltă, în ciuda aspectului ei occidentalizat, conține sentimente care rezumă dilema de moment a națiunii."[15] Dacă scriitorii perioadei Meiji au cultivat în special spiritul tradițional japonez, negând tot ceea ce era străin, odată cu trecerea timpului modernitatea devine o realitate și este acceptată ca atare.

Note:

1. Hisaaki Yamanouchi, *Privire asupra literaturii japoneze moderne*, traducere de Valentin Negoiță, București, Editura Univers, 1989, p. 9.
2. Ibidem, p. 11.
3. Ibidem, p. 108.
4. Ibidem, p. 109.
5. Ibidem, p. 112.
6. Mirela Roznoveanu, op.cit., p.181.
7. Hisaaki Yamanouchi, op.cit., p.134.
8. Ibidem, p.135.
9. Mirela Roznoveanu, op.cit., p. 180.
10. Ibidem, p.150.
11. Yamanouchi, Hisaaki, op.cit., p. 134.
12. "Nobel Lectures in Literature 1968-1980". *Nobelprize.org.* Nobel Media AB 2014. Web. 18 Feb 2015. http://www.nobelprize.org/nobel_organizations/nobelfoundation/publications/lectures/WSC/lit-68-80.html, („I was always dreaming, though I never manage to forget myself in any dream. I am awake even as I dream, but I hide this with my taste for back streets."), traducerea ne aparține.
13. Ibidem, p. 151.
14. Ibidem, p. 152.
15. Hisaaki Yamanouchi, op. cit., p. 166.
16. Ibidem, p. 167.

Bibliography:

***_Encyclopedia - Britannica Online Encyclopedia_, http://www.britannica.com/.

***_Nobel Lectures in Literature 1968-1980_, _Nobelprize.org_, Nobel Media AB 2014, Web, 18.02.2015, http://www.nobelprize.org/nobel_organizations/nobelfoundation/publications/lectures/WSC/lit-68-80.html.

Aurel Rau, _In inima lui Yamato / The heart of Yamato_, București, Editura Albatros, 1973.

Biedermann, Hans, _Dicționar de simboluri / Dictionary of Symbols_, Vol. I-II. Traducere de Dana Petrache, București, Editura Saeculum I.O., 2002.

Drimba, Ovidiu, _Istoria culturii si civilizatiei / The History of Culture and Civilisation_, Vol. II, _Cultura și civilizația japoneză / The Japanese Culture an Civilisation_, București, Editura Saeculum, 2008.

Erich Auerbach, _Mimesis. The Representation of Reality in Western Literature_, translated by Willard R. Trask, Princeton, New Jersey, Princeton University Press, 1974.

Grigore, Rodica, _Pretextele textului: studii și eseuri / The pretexts of the text: studies and essays_, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2014.

Keene, Donald, _Five modern Japanese Novelists_, New York, Columbia University Press, 2003.

Keene, Donald, _Literatura japoneză / The Japanese literature_, București, Editura Univers, 1991.

Kojin, Karatani, _Origins of Modern Japanese Literature_, translated by Brett de Bary, Duke University Press, Durham and London, 1993.

Rimer, J. Thomas, _A Reader's Guide to Japanese Literature_, Tokyo, Kodansha International, 1999.

Roznoveanu, Mirela, _Civilizația romanului / The novel's Civilisation_, București, Editura Cartea românească, 1991.

Simu, Octavian, _Civilizația japoneză tradițională / The Traditional Japanese Civilisation_, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1984.

Toma Pavel, _Gandirea romanului / The novel's thinking_, București, Editura Humanitas, 2008.

Yamanouchi, Hisaaki, _Privire asupra literaturii japoneze moderne / The Search for Authenticity in Modern Japanese Literature_, traducere de Valentin Negoiță, București, Editura Univers, 1989.